

Anyanevelő voltam Hawaii-on II.

Egy évet töltöttem szakmai gyakorlaton Hawaii-on, egy anyanevelő telepen. Az ott tapasztaltakról számolok be.

A dajkacsaládok előkészítése

A bölcsőnevelés alapját a dajkacsaládok szolgáltatják. Ezek a központi telephelyen helyezkednek el, 5 szektorban. Egy szektorban 26 dajkacsalád található, melyek a közös dupla fenékű aljdeszkán kettesével vannak elhelyezve. Az öt szektor közepén található az álcázóbódé és a cukorszirup készítésére szolgáló faépület. A tenyészcsoportok között az IV. szektor szomszédságában találhatók. Az egyes szektorokhoz földbeágyazott gumicsövek vezetnek, melyek csappal ellátott végződése a dajkák sziruppal etetését nagyon leegyszerűsíti. A szirup az álcázóbódé melletti külső nyomás alatt

lévő 200 literes acéltartályban van, melyet a szirupkeverő tankból tölthetünk fel. Ez egy átalakított fejtöltési tejtároló tartály, egyszerre 500 liter szirup elkészítésére alkalmas.

Az egyes szektorokban összesen 26-26 erős, népes kétanyás dajkacsalád van, összesen 130. Két kétanyás dajkacsalád közös aljdeszkán elhelyezve képez egy termelő egységet. A második fiók Hannemann-ráccsal van elválasztva a 3. fióktól, mely a bölcsőnevelés színhelye. A Hannemann-rács két hosszanti szélére egy-egy faléccet ragasztottak, így egy fémlap becsúsztatásával a 3. fiók elválasztható a fészektől. Egy-egy szektor önálló egységet képez, egy-egy termelési körben biztosítani tudják a párosított állomás 550 db-os bölcsőszerűségét.

Az álcázás előtt két nappal a kiválasztott szektorban mindig cukorsziruppal etetnek. Ekkor – kondíciójától függően – 3 liter szirupot kapnak a méhek. Az álcázás napján kiválasztanak egy

szektorból 23-24 olyan családot, amelyek erősek. Az alsó két fiókban, hogy helyet biztosítsanak az anyának a petézéshez, elveszik szélről a mézes kereteket, és üreset raknak a helyére. Középről egy táblás, fedett fias keretet is elvesznek, s felfüggesztik a 3. fiók közepére. Ha lehet, egy virágporos keretet is raknak a 3. fiókba, a fiasítás mellé. Közéjük kerül a bölcsőkezdeményeket tartalmazó tenyészkeret.

Ha nincs virágporos keret, fél kilogramm lepényt kapnak a méhek, amit a Hannemann-rács alá és a műanyag etető tetejére tesznek. Amennyiben a dajkacsalád valamelyik anyját elveszítette, egyesítik őket, ekkor azonban nem kap bölcsőt nevelésre.

A többi család etetőjét teletöltik, a 3. fiók tetejére rostaszövetes

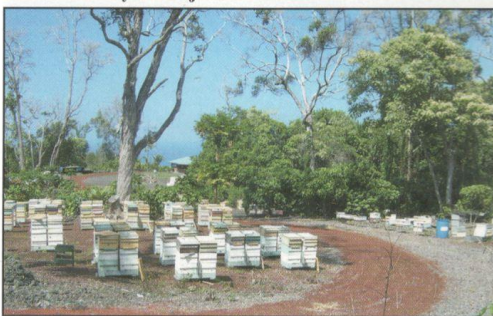
lyukain keresztül a kaptárba kerül (a füst felül, a rostán keresztül távozik). Ennek hatására a népesség nagy része felmegy a 3. fiókba, zsúfolásig megtöltve azt. Ekkor a Hannemann-rács és a 3. fiók közé becsúsztatják a lemezlapot, ami elzárja a 3. fiókot a fészektől, tehát a bölcsőkezdemények elfogadtatása anélkül expresszdajkával történik. A kaptársoron végighaladva megjelölik a gyengébbeket, ezek kevesebb bölcsőt kapnak.

Az érett bölcsők kezelése

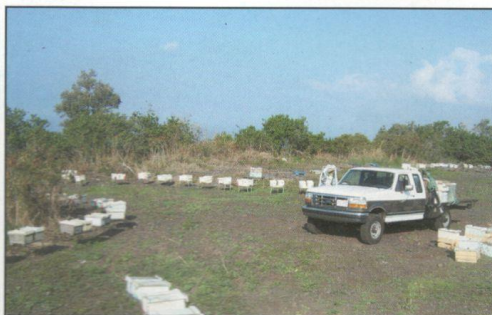
Amikor a dajkacsaládok előkészítésével végeztek, kezdődhet a tenyészanyag elvétele. 23-24 dajkához beadnak egy-egy 3 tenyészléces keretet. Egy tenyészlécen

Kettesével elhelyezett dajkacsaládok

A Kelly-zárka (balra) beadott kísérőméhekkel és a Konan-zárka

Ideális környezet a párzáshoz

Rajládák

fedő kerül, majd megkezdik a családok felfüstölését. A dupla fenékű aljdeszka rövidebbik oldalán lévő lyukba dugják a füstölt, és 3-szor nagymennyiségű füstöt juttatnak a kaptárfenekbe, amely a kaptárfenek dróthálóval fedett

14-15 műanyag bölcsőkezdemény van, ez közel 1000 bölcsőt jelentene, ám mindig számolni kell veszteséggel. Az 550 bölcső, ami az üzemeltetéséhez nélkülözhetetlen, csak dupla mennyiségű álcázóanyag felhasználásával biztosítható.

Az álcaáthelyezés zárt, 50% relatív páratartalmú, 20-24 °C hőmérsékletű, speciális fényintenzitással megvilágított helyiségben végezhető nagy biztonsággal. Az áthelyezés eszköze a Rotring-ceruzából átalakított ún. japán eszköz. Végződése lapított fadarabból és ezen elcsúsztatható műanyag lapkából áll.

Az álcaáthelyezés során óvatosan a pompó alá csúsztatják a műanyag lapkát, majd a pompóval együtt kikanalazzák a pompó tetején úszó álcát, s ugyanabban a helyzetben a műanyag bölcsoalap közepébe helyezik. A Rotring rugós végét lenyomva, a kis fahegy az álcát a pompóval együtt letolja a műanyag lapkáról. A tenyészanyagot a tenyészkereten – balról jobbra haladva – olyan méretben kapkodják ki, ami még szabad szemmel éppen látható. A kész léceket nedves ruhadarabbal letakarják, ha 3-4 keretnyi összegyűlik, beillesztik őket az íres keretekbe, és beadják azokat a dajkacsaládoknak. A kaptárt lezárják, 24 óra múlva a fémlapot kihúzzák, és megvizsgálják az elfogadási arányt.

A munka végzetével a tenyészkeretek visszakerülnek a saját tenyészanyagukat tartalmazó családokhoz, végül pedig az álcázó bódében lévő naptárban pontosan felírják, melyik szektor mikor mennyi keretet kapott.

A bölcsök elfogadását és felnevelését ugyanazon dajkacsaládok végzik. A bölcsök keltetéséhez nem használnak keltetőszekrényt, holott ilyen nagyüzemi körülmények között – véleményem szerint – indokolt lenne. Kérdésekre Michael Krones elmondta, hogy a keltetőszekrény használata egyrészt többletmunkával járna, és a Hawaii kiegyenlített időjárás és állandó magas hőmérséklet miatt sincs rá szükség.

Az álcaáthelyezés napjától számított 11. napon lesznek a bölcsök 15 és fél naposak. Az anyák aznap vagy másnap kelnek ki. Ez lesz a kivételüknek és pároztató állomáson beadásuknak az időpontja. Fontos, hogy még csak véletlenül se felejtssenek bent dajkánál tenyészkeretet, mert ezzel az első kikelő anya még aznap elrombolná az összes többi bölcset.

A kiszedett bölcsök egyenként átvilágításra kerülnek. A befulladt, fejletlen anyák ekkor felismerhetők. Amelyik bölcsoalapban látszik a megmaradt pompó az átvilágítás során,

az bizonyosan fejletlen anyát tartalmaz, ezért selejtezésre kerül. A túl kicsi méretű bölcseket sem szabad felhasználni.

A selejtezett érett bölcsek az erre a célra kialakított anyabölcso-szállító szivacsban kerülnek a pároztató állomásra, amit puha textilanyaggal takarnak. A szivacsokat pedig egy alul felmelegített vizes tömlőt tartalmazó hűtőiskába teszik, a bölcsek számára kívánatos hőmérséklet így biztosított a szállítás ideje alatt.

A bölcsek nagyon sérülékenyek, óvatosan kell kezelni, kerülve rázkódásukat, ezért egy ember végig a két kezében tartja a hűtőiskát a szállítás során. Felhasználásukra a lehető legrövidebb időn belül sort kell keríteni, de néha egy-két méhanya kikel a szivacsládában, mire delután sor került a beadásukra.

A méhanyák kifogása

A pároztatókba beadott érett bölcsokből kikelt szűzanyák zömével 5-6 napos korukban párzanak. Az anyák megtermékenyítéséhez szükséges heréket a pároztató állomások mellett elhelyezett külön telephelyeken lévő heresaládok biztosítják. Ezek életerős családok Langstroth kaptárakban, amelyek második fészekfókájában mindkét szélén 1-2 herelépes keret található, a virágporos keretek mellett.

A herebőség maximálisan biztosított minden pároztató állomáson. Idegen herék behatolása kizárt, mivel a pároztató állomások két természetvédelmi terület által határolt 7000 hektáros dióültetvény közepén helyezkednek el, a pároztatás körülményei ellenőrzöttek. A nászrepülésekre az állomásokon kerül sor.

A méhanyák kelése utáni 7. napon a reggeli órákban megkezdődik a kifogás. Két embernek az 550 pároztató kaptár végigvizsgálása 5-6 órányi munkát jelent. Gakorlott tréner másfél óra alatt tölt fel egy tálcát, melyen 66 zárka van. Az anyák kifogás eszközei: anyazárkakkal feltöltött tárolótálca, cukorlepénnyel feltöltött műanyag dugók, füstölő, álarc, kifogó szék.

A pároztató kaptárral szemben ülve óvatosan leemelik a fedelét és keresztben rárakják a kaptárra, így a közös elválasztó fal túlsó oldalán lévő család továbbra is zárva marad. A méh-

anyak még csak véletlenül sem találkozhatnak, ekkor ugyanis pillanatok alatt megölheti az erősebb a gyengébbet. A kereteket kicsit óvatosan meglazítva, először mindig az etető előtti lévő keretet emelik ki.

Legelőször azt vizsgálják, hogy az anya megkezdte-e már a petézést. Ideális lenne, ha a háromból két keret tele lenne petézve, így biztosítanák a következő generációt. A család nem néptelenedne el és alkalmas lenne az újbóli anyabölcso anyásításra. A szemüket fentről lefelé cikcakkban mozgatva, a keret mindkét oldalát megvizsgálják, s ha az anyát nem találják, a tetőre rakják a keretet és megnézik a következőt.

Ha nem látnak petét egyik keretben sem, arra gondolhatnak, hogy az anya még nem kezdte el a petézést, vagy a méhek saját maguknak neveltek anyát, mert a beadott bölcso sérült volt, s a család azt nem fogadta el. Az ilyen saját nevelt anya szűzanya, ami még nem kezdte el a petézést. Ha tehát találunk anyát, de az nem petézik, a külleme alapján döntenek a sorsa felől. Ha szép sárgás színű, viszonylag nagy potrohú, akkor nagy valószínűséggel pártott anyáról van szó, ha kis potrohú, fekete színű az anya és összevissza szaladgál a kereten, akkor az saját nevelésű, amit haladéktalanul elpusztítanak. Ekkor a kirágot bölcset is megtalálhatják valamelyik kereten. Sokszor még a saját bölcsokből nem keltek ki ezek a méhanyák, ezeket nagyon körültekintően mind le kell rombolni. Az ilyen kis család a középső üres keret helyére petét tartalmazó keretet kap egy szupererős családtól. Ha nincsen ilyen a közelben, egy kaptártetőre helyezett kóddarabbal megjelölik, s később helyezik bele a petés keretet az ikerkaptárak valamelyikéből.

Miután az anyát megtalálták, egyszerűen és óvatosan a szárnyainál egy gyors mozdulattal megragadják, így nincs ideje elrepülni. A kifogott méhanyákat

kétfajta fazárkába tehetik, a megrendelő igénye szerint. Ha Konan zárkába teszik a méhanyát, akkor azt a cukorlepénnyel teli műanyag dugójával teljesen bezárják, majd úgy állítják a tárolótálcába a zárkát, hogy a dugó alul legyen, így a melegben megolvadt lepény nem tud az anyára folyni, és összeragacsoszni azt. Kelly zárkába történő anyakifogáskor, annak parafa dugóját csak félig nyomják be, hogy szállítás előtt a kisérméheket könnyebben tudják majd beadni. Ez nagyobb méretű zárka, melynek belső rekeszében egy kis cukorlepény-darab van elhelyezve.

Amikor egy tálca megtelik anyazárkával (66 darab), a tálca az anyaszállító faladába kerül. Ebbe összesen 8 ilyen tálca fér. Az oldalán apró, rostaszövettel fedett nyílások találhatóak a szellőzés biztosítására.

Ha gyengébb családot találunk, akkor azokat a közeli szupererős pároztatókból kivett kerettel, de ha a választalon túli család erős, akkor 180°-os elforgatással, átröptetéssel próbálják az állományt kiegyenlíteni. A legyengült, kevés népességgel rendelkező pároztatókat a kaptártetőre rakott kövel megjelölik, s ezeket a bölcso beadás után méhbeöntéssel felerősítik. Elfordul, hogy egy-egy méhanyát nem találunk, esetleg elrepül; ekkor a kaptártető sarkára rakott műanyag bölcsoalappal jelölik a pároztatót, s később ismét megpróbálják kifogni az anyát.

Most ejtsünk néhány szót a kifogási arányokról. A szakirodalom a 70-75%-os arányt elfogadhatónak tartja. Michael Krones a gyakorlatban minden 400 feletti eredményt jónak tart, ez az 550 beadott bölcset tekintve 72%-nak felel meg, ami könnyen teljesíthető a szezon nagy részében. Legjobb eredmény a 2003-as szezonban 462 kifogott méhanya volt, ez 84%.

Gajdos Máté
Debrecen
(Folytatjuk)

Import műanyag kaptárak és eszközök kaphatók.

Ingyenes termékismertetőt küldünk, hívjon!

Balta László

2114 Valkó, Ady E. u. 9.
Telefon: (06)-(28)-484-209.